

13.01 Κατασκευές της φύσης

Στο μάθημα αυτό θα μιλήσουμε για:

- α) την ενεργητική και την παθητική σύνταξη.
- β) την περιγραφή μιας κατασκευής.

Λίγα λόγια για τα κείμενα

Στο κείμενο αυτό διαβάζουμε για τις κατασκευές, αυτές που υπάρχουν στη φύση, αλλά και αυτές που αποτελούν έργα του ανθρώπου.

Στη φύση, λοιπόν, υπάρχουν χιλιάδες κατασκευές, όπως είναι, για παράδειγμα, οι φωλιές των πουλιών ή τα λαγούμια που σκάβουν τα σκουλήκια και οι ασβοί στο έδαφος ή το κέλυφος που αναπτύσσεται γύρω από το σώμα ορισμένων ζώων, προκειμένου αυτά να προστατεύονται από τους εχθρούς τους. Επίσης, και το στέλεχος που αναπτύσσεται σ' ένα φυτό για να στηριχτεί το άνθος του είναι μια ακόμη κατασκευή της φύσης.

Παρόμοια και ο άνθρωπος δημιουργεί ανάλογες κατασκευές με αυτές της φύσης για να καλύψει τις ανάγκες του, μόνο που οι δικές του είναι συνήθως πολύ μεγαλύτερες και πιο πολύπλοκες. Έτσι, φτιάχνει σπίτια, γραφεία, εργοστάσια, σήραγγες, γέφυρες και έναν σωρό άλλα πράγματα από υλικά τόσο φυσικά όσο και τεχνητά.

Είδος κειμένου: Περιγραφικό εγκυκλοπαιδικό άρθρο.

Κύριο Θέμα: Δημιουργίες της φύσης που καλύπτουν τις ανάγκες ζώων και φυτών και οι αναλογίες τους με τα έργα των ανθρώπων.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Ενεργητική και παθητική σύνταξη

Ενεργητική σύνταξη	Ονομάζεται η σύνταξη μιας πρότασης κατά την οποία διατυπώνεται ένα νόημα με ρήμα ενεργητικής διάθεσης - όταν δηλαδή το ρήμα δηλώνει ότι το υποκείμενό του ενεργεί, κάνει κάτι. Π.χ.: Ο Όμηρος έγραψε την «Ιλιάδα» και την «Οδύσσεια».
---------------------------	--

Παθητική σύνταξη	<p>Ονομάζεται η σύνταξη μιας πρότασης κατά την οποία διατυπώνεται ένα νόημα με ρήμα παθητικής διάθεσης - όταν δηλαδή το ρήμα δηλώνει ότι το υποκείμενό του παθαίνει κάτι από κάποιον άλλο ή επηρεάζεται από τη δράση κάποιου άλλου.</p> <p>Π.χ. <i>Η «Ιλιάδα» και η «Οδύσσεια» γράφτηκαν από τον Όμηρο.</i></p>
-------------------------	---

Ενεργητική / Παθητική διάθεση ρημάτων

Τα ρήματα που έχουν **ενεργητική διάθεση** είναι συνήθως αυτά που ανήκουν στην ενεργητική φωνή, λήγουν δηλαδή σε -ω (π.χ. δένω, αγαπώ, τιμώ κ.λπ.), ενώ τα ρήματα που έχουν **παθητική διάθεση** είναι συνήθως αυτά που ανήκουν στην παθητική φωνή, λήγουν δηλαδή σε -μαι (π.χ. δένομαι, αγαπιέμαι, τιμούμαι κ.λπ.).

Ωστόσο, υπάρχουν ρήματα που έχουν ενεργητική διάθεση αλλά είναι παθητικής φωνής (π.χ. *εργάζομαι*), όπως και ρήματα που έχουν παθητική διάθεση αλλά είναι ενεργητικής φωνής (π.χ. *παθαίνω*). Επομένως **δεν πρέπει να μπερδεύουμε τη διάθεση του ρήματος με τη φωνή, η διάθεση αναφέρεται στη σημασία του ρήματος, ενώ η φωνή στη μορφή του.**

Επίσης, υπάρχουν ρήματα που έχουν μία φωνή, αλλά, ανάλογα με τη σημασία τους, δύο διαθέσεις, πότε ενεργητική και πότε παθητική.

π.χ. Ο ήλιος έλιωσε *το χιόνι*, (ενεργητική διάθεση)

Το χιόνι έλιωσε *από τον ήλιο*, (παθητική διάθεση)

Για να μετατρέψουμε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική, κάνουμε τα εξής:

- 1) **Το ενεργητικό ρήμα το κάνουμε παθητικό** βάζοντάς το στον ίδιο χρόνο της παθητικής φωνής και στο κατάλληλο πρόσωπο.
- 2) **Το υποκείμενο** του ενεργητικού ρήματος **το κάνουμε ποιητικό αίτιο** - το ποιητικό αίτιο είναι ένας εμπρόθετος (με πρόθεση) προσδιορισμός (**από + αιτιατική ονόματος**) που δηλώνει το πρόσωπο ή το πράγμα από το οποίο προέρχεται αυτό που συμβαίνει στο υποκείμενο του παθητικού ρήματος (π.χ. *Οι νόμοι ψηφίζονται από τη βουλή*).
- 3) **Το αντικείμενο** του ενεργητικού ρήματος **το κάνουμε υποκείμενο** του παθητικού (βάζοντας το σε πτώση ονομαστική).

Για παράδειγμα:

Ενεργητική σύνταξη	Υποκείμενο	Ρήμα	Αντικείμενο
	Ο δάσκαλος	διδάσκει	τα παιδιά
Παθητική σύνταξη	Υποκείμενο	Ρήμα	Ποιητικό αίτιο
	Τα παιδιά	διδάσκονται	από τον δάσκαλο

Θέμα παραγωγής γραπτού λόγου

Περιγραφή μιας κατασκευής

Για την περιγραφή μιας κατασκευής (ανθρώπινης ή φυσικής), μπορούμε να αξιοποιήσουμε τα στοιχεία που δίνονται στο ανάλογο θέμα (περιγραφή κτιρίου) του μαθήματος *Ο φίλος μας ο άνεμος* (Ενότητα 1).